

високорозвинені країни світу забезпечують своїм громадянам освіту все більш високої якості та пов'язану з інноваційною діяльністю, орієнтовану на творчу самореалізацію кожного майбутнього фахівця.

Список використаних джерел

1. Бойко О. П. Культура дозволяє у суспільстві ризику [Текст]: монографія / О. П. Бойко. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2011. – 285 с. – <http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/handle/123456789/7692>
2. Зборовский Г. Е., Шуклина Е. А. Образование как ресурс информационного общества // Социологические исследования. – 2005. – №7. – С.107–113.
3. Коган Л. Н. Социология культуры. – Екатеринбург: Уральский государственный университет, 1992. – 120 с.
4. Смельзер Н. Дж. Социология. Освіта в Америці // Соціологічні дослідження. – 1993. – №5. – С.114.
5. Яновский Р. Г. Социодинамика культурных перемен // Человек, общество и культура в контексте глобальных изменений: проблемы интеграции гуманитарных наук. – М., 2000. – С.19–31.
6. Ditton H. Ungleichheit und Mobilität durch Bildung: Theorie und empirische Untersuchung über sozialräumliche Aspekte von Bildungsentscheidungen. Vunchen. Weinheim, München: Juventa, 1992.
7. Schattmann, J. Kinder – und Jugendbericht der Landesregierung Nordrhein-Westfalen. Eine jugendpolitische Bestandaufnahme und Aufforderung zur Entwicklung einer offensive Jugendpolitik // Landschaftsverband Westfalen-Lippe: Mitteilungen des Landesjugendamtes, Muenster, 2000. – S.35–39.

References

1. Bojko O. P. Kul'tura dozvillja u suspil'stvi ryzyku [Tekst]: monografija / O. P. Bojko. – Sumy: DVNZ «UABS NBU», 2011. – 285 s. – <http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/handle/123456789/7692>
2. Zborovskij G. E., Shuklina E. A. Obrazovanie kak resurs informacionnogo obshestva // Sociologicheskie issledovanija. – 2005. – №7. – S.107–113.
3. Kogan L. N. Sociologija kul'tury. – Ekaterinburg: Ural'skij gosudarstvennyj universitet, 1992. – 120 s.
4. Smelzer N. Dzh. Sociologija. Osvita v Ameryci // Sociologichni doslidzhennja. – 1993. – №5. – S.114.
5. Janovskij R. G. Sociodinamika kul'turnyh peremen // Chelovek, obshestvo i kul'tura v kontekste global'nyh izmenenij: problemy integracii gumanitarnyh nauk. – M., 2000. – S.19–31.
6. Ditton H. Ungleichheit und Mobilität durch Bildung: Theorie und empirische Untersuchung über sozialräumliche Aspekte von Bildungsentscheidungen. Vunchen. Weinheim, München: Juventa, 1992.
7. Schattmann, J. Kinder – und Jugendbericht der Landesregierung Nordrhein-Westfalen. Eine jugendpolitische Bestandaufnahme und Aufforderung zur Entwicklung einer offensive Jugendpolitik // Landschaftsverband Westfalen-Lippe: Mitteilungen des Landesjugendamtes, Muenster, 2000. – S.35–39.

Razumenko O. O., Ph.D., doctoral student in philosophy, Kharkiv National Pedagogical University named after G. S. Skovoroda (Ukraine, Kharkov), gileya.org.ua@gmail.com

Active and dynamic society as the precondition forming of a knowledge society

The article discusses the problem of the formation of a knowledge society. Shown that the knowledge society – is first of all, an active and dynamic society. Author actualizes the creation of an open information-educational space, the use of formal and open forms of education, access to educational and methodical, intellectual, informational and material resources of the educational system. Attention is paid to the influence of the social environment, which forms the educational needs and contribute to their implementation, the choice of the individual educational practices.

Keywords: education, knowledge society, forms of education, open information-educational space.

Razumenko O. O., кандидат филологических наук, докторант кафедры философии, Харьковский национальный педагогический университет им. Г. С. Сковороды (Украина, Харьков), gileya.org.ua@gmail.com

Активное и динамическое общество как предпосылка формирования общества знаний

Рассматривается проблема формирования общества знаний. Показано, что общество знаний – это, прежде всего, активное и динамическое общество. Автор актуализирует создание открытого информационно-образовательного пространства, использование формализованных и открытых форм обучения, обеспечение доступа к учебно-методическим, интеллектуальным,

информационным и материально-техническим ресурсам системы образования. Обращено внимание на влияние социальной среды, которая формирует образовательные нужды и способствует их реализации, на выбор индивидуальным образовательных практик.

Ключевые слова: образование, общество знаний, формы обучения, открытое информационно-образовательное пространство.

УДК 130.2:62

Шевченко Г. А., кандидат філософських наук, доцент, професор кафедри соціології, філософії та права, Одеська національна академія харчових технологій (Україна, Одеса), filosofonart@mail.ru

ТЕХНОЛОГІЯ ЯК ДЕТЕРМІНАНТА СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ У ХХІ СТОРІЧЧІ

Розглянуто технологію як процес упорядкування, алгоритмізації свідомо спрямованої діяльності по перетворенню оточуючого людину середовища у контексті соціокультурних перетворень у ХХІ сторіччі. Проблеми взаємодії культури та технології опинились у фокусі пильної уваги людей, котрі намагаються осмислити процес та перспективи прогресу людства. У контексті кризових процесів у сфері моралі, екології та ресурсів, необхідних для забезпечення добробуту людини та цивілізації, філософське вивчення проблем взаємодії технології та культури набуває першорядної значущості, що й є метою статті. В статті, аналізуються різні оцінки впровадження нових інформаційних технологій у контексті розвитку культури. Показана діалектична взаємозв'язаність культури та розвитку технологій. Обґрунтовуються дослідницькі завдання, вирішення яких сприятиме підвищенню ролі розуму та морального регулювання у світі людської життєдіяльності. Тому культура у всьому її багатстві та невичерпаності виявляє виступає якісним боком того соціального простору, у якому розгортається технологічний рух.

Ключові слова: культура, технологія, інновація, цивілізація, соціум.

У наш час людство у повній мірі усвідомило свою смертність, яка може бути детермінована технічними та моральними причинами. Згідно із сучасними науковими дослідженнями, кожен годину на Землі зникає два види живого; за останні 80 років забрудненість повітря збільшилась у сто тисяч разів, людство втратило біля 500 млрд. тонн ґрунту тощо [1]. Ці процеси є «побічним ефектом» широкомасштабної соціотехнічної діяльності, яка «відкрила шляз торнадному потоку» нових технологій.

Сьогодні проблеми взаємодії культури та технології опинились у фокусі пильної уваги людей, котрі намагаються осмислити процес та перспективи прогресу людства. У контексті кризових процесів у сфері моралі, екології та ресурсів, необхідних для забезпечення добробуту людини та цивілізації, філософське вивчення проблем взаємодії технології та культури набуває першорядної значущості, що й стане метою статті.

Існує багато спроб, різноманітних підходів та інтерпретацій феноменів культури, техніки, технології, цивілізації та інформації. У наш час поняття «культура» вводиться у сферу наукового знання за допомогою трьох основних підходів: антропологічного, філософського, та соціологічного, які ставлять у центрі, відповідно, людину, міру її розвитку та суспільні відношення. А. Кребер та К. Клакхон, проаналізувавши понад ста основних визначень культури, згрупували їх наступним чином: 1) описові дефініції, які представляють культуру у якості усіх видів діяльності, звичаїв та вірувань людей; 2) історичні визначення, підкреслюючи роль історичного розвитку як рушійної сили культурної ходи та значення соціальної спадщини, а також традицій у цьому процесі; 3) нормативні дефініції, згідно яких головним у розумінні культурного феномену є значення

прийнятих норм і правил; 4) ціннісні формулювання, які пропонують вважати культурою матеріальні та соціальні цінності окремих груп людей, їх звичаї, реакції, інститути; 5) психологічні визначення, де у культурі підкреслюється особливе пристосування людини до природи та соціальним потребам; 6) дефініції, побудовані на базі теорії навчання, у яких культура розглядається як поведінка, засвоєна людиною у процесі спілкування та виховання; 7) структурні формулювання, розуміючи культуру як систему певних ознак, організованих різним чином; 8) символічні визначення, вміщуючи поняття культури як організації різних явищ (ідей, дій, почуттів, матеріальних предметів), які виступають у якості символів, орієнтуючих діяльність людей та спілкування між ними [2].

У відомій монографії «Філософія культури» М. С. Каган докладно доводив, що культура є породженням людської діяльності та уявляє собою четверту форму буття (поряд з природою, суспільством та людиною), яка у філософському сенсі охоплює якості самої людини як суб'єкту діяльності; способи діяльності, непригаманні людині одвічно, такі, що винаходжуються, удосконалюються та передаються з покоління у покоління завдяки навчання, освіти, вихованню, різноманіттю предметів – матеріальних, духовних, художніх, у яких опредметнюються процеси діяльності, які стають «другою природою», утвореною з матеріалу «першої» природи для задоволення надприродних, специфічно людських потреб, які передають це людське начало іншим людям; вторинні способи діяльності, які слугують вже не опредметнено, а розпредметнено тих людських якостей, які зберігаються у предметному бутті культури, знову людина, друга роль якої у культурі обумовлюється тим, що у процесі розпредметнення вона зростає, змінюється, розвивається, становлячись продуктом культури, одночасно залишаючись і її творцем; зв'язок процесів опредметнення і розпредметнення з спілкуванням беручих участь у них людей як особливим аспектом людської діяльності, та, відповідно, феноменом культури.

У контексті розуміння культури як сукупності способів та результатів діяльності людини (матеріальних і духовних) у сучасній філософії розробляється соціокультурний підхід до вивчення руху суспільства. У спробі подання суспільства у якості самодостатньої системи М. І. Лапін конкретизує соціокультурний підхід до вивчення руху суспільства через розробку наступних принципів: 1) принцип людини активної (*Homo activus*), який акцентує увагу на багатомірності людини та її взаємодії з оточуючим світом; 2) принцип взаємопроникнення культури та соціальності; 3) принцип антропосоціетальної відповідності, який означає сполученість особистісно-поведінкових характеристик людини як члена даного суспільства і соціетальних характеристик суспільства; 4) принцип соціокультурного балансу; 5) принцип симетрії та взаємної зворотності соціетальних процесів, віддзеркалюючих симетричну полярність соціальних процесів динаміки суспільства [3].

При цьому важливо розуміти культуру як цілісне якісне середовище і одночасно показник розвитку технології. Ось чому знання та інформація як елементи культури залежать від технології. Так, Д. С. Робертсон у роздумах про п'ять інформаційних революцій, пов'язаних з винаходженням мови, писемності, книгодрукування,

електронних засобів інформації та комп'ютерною революцією, визначає, що кожний раз нові інформаційні технології, змінюючи докорінно кількість і якість знання, збільшуючи людську інформованість на порядки, якісно змінювали рівень культури у цілому [4].

Впровадження нових інформаційних технологій у контексті розвитку культури оцінюється сучасними вченими по-різному: так, академік Д. С. Ліхачов вказував, що XXI сторіччя повинно бути сторіччям гуманітарної культури, чи його не буде зовсім; І. М. Орешников підкреслює: «...сучасна техногенна цивілізація переживає загальну і глибоку кризу. Її суто утилітарно-прагматичні, сциентистські та техніцистські настанови, цінності та ідеали, природо підкорююча парадигма набувають все більше і більше погрожуючий, антигуманний характер, породили цілий ряд глобальних проблем та реальну небезпеку самому існуванню людського роду» [5].

Б. І. Пружинін, підкреслюючи потенційну небезпеку можливості руйнування новими інформаційними технологіями соціокультурних основ, на яких вони виникли, стверджує факти встановлення іншого роду соціального і культурного середовища по мірі впровадження нових інформаційних технологій.

Дійсно, інноваційні інформаційні технології є могутнім техногенним чинником, детермінуючим культурний рух людства. І, як слушно підкреслює О. В. Горелова, «...чи збережуться при цьому гуманістичні та раціоналістичні орієнтири, залежить від того, наскільки людство намагасться їх зберегти» [6].

У сучасному науковому світі існує безліч визначень інформації залежності від наукових аспектів дослідження. Інформація розуміється як позначення вмісту сигналу, отриманого із зовнішнього світу у процесі пристосування до нього (Вінер); комунікація, у процесі якої усувається невизначеність (Шеннон); передача різноманіття (Ешбі); міра складності структур (Моль); те, що можна описати при проходженні процесів у живій природі та суспільстві, але не можна визначити (Моїсеев) тощо.

У сучасній науці існує п'ять основних підходів до розуміння інформації: 1) у технічних науках – сукупність певних свідочств, які передаються людині; 2) у природничо-науковому розумінні – енергетичний вплив, який надходить у людський організм як закодоване повідомлення про можливість впливів на нього з боку інших організмів чи чинників середовища та викликає його відповідну реакцію; 3) у кібернетиці – деякі вхідні дані, які переробляються для отримання даних на виході; 4) у філософії – як форма управління у саморозвиваючих системах і спосіб функціонування суспільства чи як відображення, яке можна передавати, об'єктувати та розповсюджувати; 5) в інформаціології – фундаментальна сутність Всесвіту.

У загальному сенсі існує два основних підходи до тлумачення інформації: функціоналізм, що зв'язує інформацію лише з функціонуванням систем, які самоорганізуються, та атрибутизм, у рамках якого інформація розуміється як атрибут матерії, тобто властивість матеріальних об'єктів.

Розуміння єдності та боротьби протилежностей у культурі, яка, з одного боку – репрезентована системою цінностей, а, з другого, – продуктами діяльності, щільно пов'язано з різними формами людської поведінки, відкриває пізнавальні горизонти для опису циклу від

виробництва до споживання, засвоєння культурних цінностей. Як підкреслюється у книзі українських вчених, підготовленої під керівництвом В. П. Андрушенка та М. І. Горлача, «...цикл передбачає наявність відповідної матеріально-технічної бази розвитку культури, процес демократизації культурного життя, який створює передумови для універсального впливу культури на усі сфери життєдіяльності людей» [7]. У цій взаємодії проявляються дві головні функції культури: нормативна і творчо-спонукальна, які діють в одному напрямі: творчість завжди супроводжує процес справжнього оволодіння культурними цінностями, а культуротворчість закріплюється у культурі та акумулюється у вигляді еталонів і стереотипів майбутньої діяльності.

Проте втілення технологічної інновації пов'язано з обмеженим вибором, коли одні елементи відкидаються, а іншим надається особлива значущість. У більшості випадків цей процес відбувається стихійно, але інформація про нього, потрапивши у сферу суспільної свідомості, слугує основою для виробки нових технологічних ідей. Далі продукти творчості, розповсюджуючись через засоби масової комунікації, отримують статус культурних цінностей та починають слугувати матеріалом для подальшої творчості. Останньою обставиною можна, у деякому сенсі, пояснити спадкоємність технологічного руху у рамках культурного розвитку соціуму.

Отже, культура у всьому її багатстві та невичерпаності виявів виступає якісним боком того соціального простору, у якому розгортається технологічний рух. Його спрямованість, інтенсивність та динамічність у значному ступені визначаються можливостями та обмеженнями, які формують «ніші» технологічних інновацій у суспільстві. Оскільки технологія розуміється як процес упорядкування, алгоритмізації свідомо спрямованої діяльності, то культура як цілісна система знань, моральних і духовних цінностей складає основу тої свідомості, яка не тільки відображає, але й творить світ.

Технологія ж є раціонально спрямовувемим процесом перетворення людиною оточуючого середовища у відповідності з її ціннісними та моральними переконаннями. Ось чому культура як нормативна характеристика соціального простору визначає інноваційний потенціал суспільства та епохи.

Сутністю нововведення – наукового, технологічного, соціально-культурного тощо – є інноваційна діяльність людей. Інноваційний процес у діяльності розпочинається з відкриттів та винаходів, кінцевим результатом яких є зміна, розвиток способів та механізмів функціонування суспільства у всіх сферах життєдіяльності.

Після наукової розробки інновація продовжує свій розвиток у створенні дослідних зразків нових технологічних об'єктів, їх серійному виробництві, розповсюдженні на нові регіони, серед нових споживачів, у використанні в нетрадиційних сферах, утилізації відходів після використання.

Не дивлячись на такий довгий процес «входження» інновації у життя, коли вона «обростає» новими змінами на кожному етапі свого руху, перша «закладка» характеру, цінностей, цілепокладання нововведення відбувається на етапі його наукової розробки. І від того, яка ціннісно-етична та екологічна норма лежить в основі даного наукового винаходу, у багатьом залежить якість та судьба конкретної інновації.

Сама по собі наукова, а отже, і технологічна інновація є глибоко суперечливою системою. Якщо її розглядати у динамічному аспекті, то вона диференціюється на дві взаємопов'язані підсистеми: інноваційний процес та життєвий цикл, де інноваційний процес, який містить створення, розповсюдження та використання інновації та має в основі функціонування відтворювальний характер, диференціюється на просте та розширене відтворення.

Життєвий же цикл інновації відображає динаміку взаємозв'язку інноваційного процесу з його природним і соціальним середовищем. Він характеризується, з одного боку, ступеню і якістю розвитку процесу нововведення, а, з іншого боку – ступеню задоволення потреб індивідів та соціуму у цілому в даній інновації, а також її ефективністю для учасників інноваційного процесу.

З іншого боку, суперечливість системи «інновація» має вираз у такому: нововведення деяку кількість раз відтворюється у відповідності з існуючими, чи новими, ним створеними, механізмами репродукування. З деякого моменту інновація рутинізується, що призводить до відносної короткочасності кожного конкретного нововведення і, якщо на початку ХХ сторіччя обсяг наукової діяльності подвоювався кожні десять–п'ятнадцять років, то на початку ХХІ сторіччя обсяг світової інформації подвоюється кожні шість–вісім років.

Значний вплив на «судьбу» наукової або технологічної інновації справляє суперечливість позицій, етичних норм, менталітетів і цілей різних груп учасників інноваційного процесу в цілому та його окремих стадій. Проте не дивлячись на ці ускладнення, початок ХХІ сторіччя диктує необхідність удосконалення людьми їх здібностей створювати, сприймати та адаптувати інновації. Але у ході цього процесу, крім внутрішніх суперечностей системи «інновація» чинять значну перешкоду дві «міжсистемні» суперечності.

По-перше, епістемологічний парадокс, суть якого полягає у тому, що наука як інформаційно-інтелектуальне джерело розвитку техніки та технології більш нейтральна, ніж вони, по відношенню до практичних потреб і гуманістичних цінностей. Наукова діяльність орієнтується, перш за все, на істину, а техніко-технологічна – на користь та вигоду. По-друге, не дивлячись на те, що наука і технологія розвиваються в цілях підвищення влади суспільства над природою, вони стають проявами самоактуалізації особистості, що далеко не завжди співпадає з інтересами людства.

Сучасна людина, озброєна наукою і технологією, повинна прийняти на себе турботу про судьбу життя на планеті, що повинно стати наріжним каменем нової соціокультурної парадигми. Суспільство повинно не лише аналізувати витрати та прибутки, не тільки прагнути до негайної окупності своїх дій, але й розширювати панораму свого бачення життя, створити екологічну етику, розроблюючи та затверджуючи у свідомості принципи, які визначають можливості та заборони в області прийняття технологічних рішень.

Не менш важливим бачиться збереження цілісності екосистем, еколого-етнічна цілісність народів і націй. Ця проблема пов'язана з перспективами коеволюційного руху соціуму і природи, взаємодією культури і технології. Недостатньо осмислений рух сучасних форм розвитку, в основі яких лежать цінності техногенної цивілізації, до ізованих систем природи (пустелі, тропічні ліси тощо)

може зруйнувати ту єдину культуру, яка адаптувалась до такого природного оточення. Аналогічно, масовані проникнення технологій з високотехнологізованих суспільств у соціуми, які відстають у технологічному відношенні, повинно бути адаптованим до культурних умов даного етносу. Інакше впровадження інноваційних технологій може бути причиною дисбалансу і появи елементів хаосу у даній субкультурі.

Рівень культури визначає характер цивілізації а технологія генерує рівень культури. І все ж простий ланцюг залежності від технології до культури, і через культуру до цивілізації не відбиває у повній мірі їх складний взаємозв'язок. Питання ієрархічної першості технології чи культури у соціальному розвитку не можна вирішити однозначно. Набагато важче усвідомити, що технологія детермінує ходу соціокультурних перетворень і сама залежить від них, а взаємовідношення технології та культури, ступінь їх взаємодії докорінним чином впливають на судьбу цивілізації, на її просування по шляху соціального прогресу.

Нещодавно доміантною технологічною парадигмою культури було перетворення та силове «підкорення» природи. Зараз посилюється орієнтація на перетворення та «підкорення» інформації. Нарощуюча міць комп'ютерної революції у сполучі з розвитком інформатизованих засобів робить можливим попереднє моделювання не тільки розроблюваних технологій, а й екологічних, соціальних наслідків застосування них. Такий потужний інструментальний спосіб прогнозування наслідків застосування розробленої технології створює методологічну базу для свідомого управління взаємодією культури та технології з метою досягнення соціального прогресу.

Проте сам по собі такий методологічний підхід не може докорінно змінити ситуацію. Новий гуманістичний світогляд – це розуміння відповідальності за стан природи, її використання людиною, що тільки і може сьогодні зберегти цивілізацію від загибелі. Людина сьогодні вимушена взяти на себе відповідальність за встановлення меж свого втручання у природу і у цьому питанні відповідальний вибір не може бути повністю детермінованим професійним знанням інженерів. Сьогодні необхідною є докорінна трансформація технократичної парадигми культури, яка, по суті, стала причиною деградаційних процесів у бутті природи та алгоритмізації мислення людини.

Відображаючи сутність людини, її знання та мораль, тобто культуру даного часу і даного суспільства, технологія чинить детермінуючий вплив на процеси формування та розвитку культури: образу мислення, сприйняття світу і морально-ціннісне відношення до дійсності. Технології, які утворювали основу крупної машинної індустрії та дозволяли оволодіти величезними енергетичними ресурсами, породжували концепції людини – підкорителя природи та володаря світу.

Інформаційні технології на тлі вичерпання природних ресурсів і нарощування екологічної кризи орієнтують людину на гармонічне сполучення індивідуальних та суспільних інтересів, на самообмеження в ім'я збереження сприятливих умов життєдіяльності людства сьогодні та в майбутньому.

Технологія – матеріальна основа культури – усієї системи освіти, виховання, науки, морально-нормативної структури суспільства, його менталітету і світогляду.

Отже, у процесі соціокультурних перетворень в сучасній Україні необхідно осмислити не лише культуру технології, тобто якісний рівень вітчизняних та перейнятих «ноу-хау», їх впровадження, використання, але й технологію культури – свідомо відбираєми та спрямовуєми процеси організації та удосконалення систем освіти, науки, мистецтва, масових комунікацій, духовного життя суспільства. Технологія виступає, з одного боку, як матеріальний засіб та спосіб функціонування культури, а з іншого боку, як джерело збільшення потреб у продуктах соціокультурного процесу: рівня освіти та кваліфікації робітників, вимог до їх морального образу, особистісним та діловим якостям не тільки виробників, але й споживачів, які застосовують сучасні технології.

Наступ «технологічної епохи» означає подальше посилення ролі технології яке забезпечує зв'язок між наукою і культурою, між науково-технічним пізнанням та практикою повсякденного життя у сфері як матеріального, так і духовного виробництва.

Але технологія – не просто засіб функціонування та розвитку культури, вона активно і неоднозначно впливає на духовне життя. Світова сітка масових комунікацій та транспорту, наприклад, нівелює національну самобутність окремих культур. Технології впливають на ритми життєдіяльності, на стиль мислення і мораль не тільки у сфері виробництва, але й у масштабах усього суспільства. У результаті збільшується духовна відчуженість між людьми, самотність, сухий раціоналізм, жорстокість та байдужість по відношенню один до одного, оскільки люди все менше спілкуються безпосередньо і все більше через електронні засоби зв'язку і переробки інформації. Не випадково сьогодні у число параметрів оцінки технологічних інновацій, вводять ступінь і характер їхнього впливу на якість суспільства та розвиток особистості. Не рідко «технологізація» індивіду (навчання навичкам користування сучасними технологіями) іде у відриві від його культурного розвитку. Тільки всезагальна гуманізація суспільства і, особливо, гуманізація інженерної освіти, інженерного пізнання здатні поставити заслін негативному впливу соціальних наслідків розвитку технології на культуру.

Цей вплив має вираз у формуванні технологічних (по походженню) парадигм культури, тобто зразків моделей оціночних суджень, які мають пізнавальні та нормативні функції – принципи і соціально-психологічні настанови при визначенні та вирішенні проблем в області культури. Створюючи певне штучне середовище, технологія диктує свої умови життя людей і відповідні до цих вимог парадигми культури.

Вплив технології на парадигми спирається на велику кількість чинників безпосереднього та опосередкованого впливу: через структуру робочого часу наявність у ньому елементів свободи від примусових технологічних ритмів, через ріст небезпеки при застосуванні складних, швидкодіючих, надпотужних технологічних систем тощо. Створення зброї масового знищення сутнісно вплинуло на такі сфери культури, як військові доктрини. Слід підкреслити глибоку і різноманітну суперечливість взаємодії культури і технології.

Суперечливою є основна соціальна функція технології – збереження зусиль і часу людини які витрачаються для задоволення її потреб. З одного боку, це збільшення вільного часу, а отже і можливостей для культурного

зростання, освіти, кваліфікації, фізичної культури і спорту, а, з іншого боку, втрачається практичний сенс усього цього, якщо людина не має можливості застосовувати свої знання та здібності у праці.

Отже, загострюється проблема формування нових парадигм інженерно-технічного та соціально-політичного мислення, яке включає розуміння глибокого сенсу для людини змістовного, цікавого, ефективного та посилюючого праці.

Технологізація, тобто збільшення питомої ваги свідомо спрямованих процесів не тільки у сфері матеріального, але й духовного виробництва у соціально-політичному житті означає підвищення ролі розуму та морального регулювання у світі людської життєдіяльності у цілому, у процесі перетворення біосфери у ноосферу, у процесі цефалізації світу. А це ставить перед людством складну проблему виробки нових парадигм культури, заснованих на високій моральній відповідальності людства за життя на Землі.

Список використаних джерел

1. Матеріали «Круглого стола» журналу «Вопросы философии», посвященного обсуждению книги Н. Н. Моисеева «Быть или не быть... человечеству» // Вопросы философии. – 2000. – №9. – С.17.
2. Ракитов А. И. Философия: основные идеи и принципы. – М., 1985.
3. Лапин Н. И. Проблема социокультурной трансформации // Вопросы философии. – 2000. – №6. – С.6.
4. Ракитов А. И. Новый подход и взаимосвязи истории, информации и культуры // Вопросы философии. – 1994. – №4. – С.25.
5. Орешников Н. М. Философия техники и инженерной деятельности. – Уфа, 2008.
6. Горелова Е. В. Философское осмысление проблем техногенной цивилизации // Философские науки. – 2006. – №9. – С.8.
7. Андрущенко В. П., Горлач Н. И. Социология: наука об обществе. – Харьков, 1996.

References

1. Materialy «Kruglogo stola» zhurnala «Voprosy filosofii», posvyaschennogo obsuzhdeniyu knigi N. N. Moiseeva «Byit ili ne byit... chelovechestvu» // Voprosy filosofii. – 2000. – №9. – S.17.
2. Rakitov A. I. Filosofiya: osnovnyie idei i printsipy. – M., 1985.
3. Lapin N. I. Problema sotsiokulturnoy transformatsii // Voprosy filosofii. – 2000. – №6. – S.6.
4. Rakitov A. I. Novyy podhod i vzaimosvyazi istorii, informatsii i kultury // Voprosy filosofii. – 1994. – №4. – S.25.
5. Oreshnikov N. M. Filosofiya tehniki i inzhenernoy deyatelnosti. – Ufa, 2008.
6. Gorelova E. V. Filosofskoe osmyslenie problem tehnogennoy tsivilizatsii // Filosofskie nauki. – 2006. – №9. – S.8.
7. Andruschenko V. P., Gorlach N. I. Sotsiologiya: nauka ob obschestve. – Narkov, 1996.

*Shevchenko A. A., Ph.D., Associated Professor,
Odessa National Academy of Food Technologies
(Ukraine, Odessa), filofonapt@mail.ru*

Technology as a determinant of social and cultural transformations in the XXI century

The article is devoted to consideration of process technology as ordering algorithms of deliberately aimed to transform the Human Environment in the context of social and cultural transformations in the XXI century. Problems of culture and technology found themselves at the focus of attention of people who are trying to understand the process and prospects of human progress. In the context of the crisis processes in the field of ethics, ecology and resources necessary for human welfare and civilization philosophical study problems of interaction between technology and culture is of paramount importance, which is the purpose of the article. The purpose of the article, is how in the context of the crisis processes in the field of ethics, ecology and resources necessary for human welfare and civilization philosophical study problems of interaction between technology and culture is of paramount importance. There is analyzed the different estimates introduction of new information technologies in the context of culture in the article. Shown dialectical interrelatedness of culture and technology development, substantiated research tasks that will increase the role

of reason and moral regulation in the world of human activity. Therefore, culture in all its richness and immensity manifestations acts qualitative side of social space in which the process starts moving.

Keywords: culture, technology, innovation, civilization, society.

*Шевченко А. А., кандидат философских наук, доцент,
профессор кафедры социологии, философии и права,
Одесская национальная академия пищевых технологий
(Украина, Одесса), filofonapt@mail.ru*

Технология как детерминанта социокультурных преобразований в XXI веке

Рассмотрено технологию как процесс упорядочения, алгоритмизации сознательно направленной деятельности по преобразованию окружающей человека среды в контексте социокультурных преобразований в XXI веке. Проблемы взаимодействия культуры и технологии оказались в фокусе пристального внимания людей, которые пытаются осмыслить процесс и перспективы прогресса человечества. В контексте кризисных процессов в сфере морали, экологии и ресурсов, необходимых для обеспечения благополучия человека и цивилизации, философское изучение проблем взаимодействия технологии и культуры приобретает первостепенную значимость, что и является целью статьи. В статье анализируются различные оценки внедрения новых информационных технологий в контексте развития культуры. Показана диалектическая взаимосвязь культуры и развития технологий. Обсуждаются исследовательские задачи, решение которых будет способствовать повышению роли разума и нравственного регулирования в мире человеческой жизнедеятельности. Поэтому культура во всем ее богатстве и неисчерпаемости проявлений выступает качественной стороной того социального пространства, в котором разворачивается технологическое движение.

Ключевые слова: культура, технология, инновация, цивилизация, социум.

* * *

УДК 1(091)

Салій А. В.,
кандидат філософських наук, доцент, ВДНЗУ
«Українська медична стоматологічна академія»
(Україна, Полтава), anatoli.salj@yandex.ua

ЛЮДИНА–САМОТНЯ НА ШЛЯХУ ДО ДІАЛОГУ (М. БУБЕР)

Здійснено спробу аналізу буберівського розуміння проблеми самотності та відчуження у антропологічному вимірі. Основний акцент зроблено на діалогічну концепцію мислителя, його тлумачення хайдеггерівського Dasein, к'єркегорівського релігійного максималізму.

Ключові слова: самотність, самітнік, відчуження, діалог, антропологія, монологічність буття, рефлексія, М. Бубер.

Тема самотності присутня творчості багатьох мислителів. Власне кожен, хто торкався її так чи інакше підходив з позицій власного досвіду. Неможна говорити про самотність не відчувши її, не переживши або не вистраждавши. Самотність – це, у соціальному вимірі, відсутність іншого; часто відсутність руху в бік іншого. Для того, щоб рухатися на зустріч іншому, необхідно мати точку відліку, по іншому, бути–у–собі.

Мартін Бубер постає грандіозна у світлі світової філософської думки ХХ століття. Саме унікальність цього філософа полягає у його різноплановості: він і поет, і неординарний мислитель, філософ, який повністю занурений у німецьку лінгвістику, і, в той же час, апологет та еретик юдаїзму: юдей серед християн і еретик серед юдеїв [6, с. 80].

Уся творчість М. Бубера постійно крутилася навколо проблеми людського буття. Кожна його праця так чи інакше зачіпає цю одну із головних для філософії тем – людини. Виходячи з цього ми можемо чітко визначити центральну ідею філософії та теософії Бубера – буття як діалог між людиною і людиною, людиною і навколишнім світом, людиною і Богом. З цих позицій ним розглядається і коло питань, яке пов'язане із явищем самотності.